

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

THE EFFECTS OF THE ROLE-PLAYING INSTRUCTIONAL METHOD ON THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC COMMUNICATION SKILLS AMONG PRE-SERVICE TEACHERS

อภิญญา สุขช่วย¹, ปิยาพัชญ์ นิธิศักรานนท์²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี^{1,2}

Apinya Sookchuay¹, Piyaphat Nithitakkharanon²

Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author E-mail : Apinya.s@ubru.ac.th¹, Piyaphat.n@ubru.ac.th²

(Received : July 12, 2025; Edit : July 24, 2025; accepted : July 28, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ 2) แบบวัดทักษะการสื่อสารอย่างมี กลยุทธ์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.24)

คำสำคัญ : ทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์, วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติ, นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

This study aimed 1) to compare the strategic communication skills of pre-service teachers before and after receiving instruction through the role-playing instructional method, and 2) to investigate the satisfaction of pre-service teachers toward the role-playing instructional method in developing strategic communication skills. The sample consisted of 30 first-year students majoring in Elementary Education at the Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, in the academic year 2024. The sample was selected using cluster sampling. The research instruments included 1) lesson plans designed to develop strategic communication skills, 2) a strategic communication skills assessment form, and 3) a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test for mean difference.

The results revealed that 1) the strategic communication skills scores of the pre-service teachers after the instruction were significantly higher than before the instruction at the .05 level, and 2) the pre-service teachers' overall satisfaction with the role-playing instructional method in developing strategic communication skills was at the highest level ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.24).

Keywords : Strategic communication skills, Role-playing instructional method, Pre-service teachers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันการสื่อสารถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตและการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม หรือเทคโนโลยี การสื่อสารไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงตัวตน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นวิธีการสำคัญในการจัดการความขัดแย้ง การสร้างความเข้าใจ และการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล (ศิริรัตน์ ชัยมงคล, 2559 : 12) การสื่อสารระหว่างบุคคลในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้การสื่อสารนั้นประสบผลสำเร็จ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งการสื่อสารยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ และยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ นับเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งถือเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู เนื่องจากครูจำเป็นต้องใช้ทักษะการสื่อสารทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ สร้างแรงจูงใจ รวมถึงประสานความร่วมมือกับนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงานและชุมชน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ทำให้บทบาทของครูมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ครูมิได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ หากแต่ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ที่สามารถใช้เทคนิคและสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 15-21) การปรับตัวและการพัฒนาทักษะในการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งท่ามกลางสังคมโลกแห่งการสื่อสาร คนที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีมักจะได้รับโอกาสมากกว่า ทั้งในการทำงาน การศึกษาและการสร้างเครือข่ายทางสังคม ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ขาดทักษะในการสื่อสารจะไม่สามารถสื่อความเข้าใจได้ดีเท่าที่ควร บางครั้งยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเข้าใจผิดและเป็นผลร้ายแก่ผู้พูดเอง (สมชาติ กิจยรรยง, 2561 : 52)

การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic Communication) เป็นทักษะในการวางแผน เลือกวิธีการ และปรับรูปแบบการสื่อสารให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ผู้รับสารและบริบทที่แตกต่างกัน (Joyce, Weil and Calhoun, 2015 : 6-9) ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งต่อการประกอบวิชาชีพครู เนื่องจากครูจำเป็นต้องสื่อสารกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และบุคลากรในสถานศึกษา ครูที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมกับการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสำเร็จของผู้เรียน (พรพิมล ศรีสวัสดิ์, 2563 : 45) การสื่อสารจึงไม่ได้จำกัดแค่การถ่ายทอดความรู้ แต่ยังครอบคลุมถึงการโน้มน้าว การชี้แนะ การสร้างแรงจูงใจ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัย “กลยุทธ์” ในการเลือกถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษากาย และวิธีนำเสนอที่เหมาะสม ดังนั้น นักศึกษาครูจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วิชาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสังเกตอย่างเป็นระบบถึงพฤติกรรมการสื่อสารของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาครูจำนวนไม่น้อยยังขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่สามารถเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมตามบริบท ขาดทักษะการฟังและการตอบสนองเชิงบวก การใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ และการฟังโดยไม่ตั้งใจ จนทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนหรือความขัดแย้งขึ้นได้ (ชลาลัย ประสมทรัพย์, 2560 : 17) สอดคล้องกับ Killen (2007 : 52) ที่ได้กล่าวว่า นักศึกษาวิชาชีพครูจำนวนไม่น้อยขาดทักษะในการปรับรูปแบบการพูดให้เหมาะสมกับบริบทหรือผู้ฟัง และไม่สามารถควบคุมอารมณ์หรือใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และส่งผลให้การถ่ายทอดความรู้และการสร้างความเข้าใจกับนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ เป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ โดยปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติที่ยังไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์แบบต่อเนื่องและเป็นระบบ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ พบว่า การสอนโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นหนึ่งในวิธีการที่จะช่วยในการพัฒนาการสื่อสารให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น และได้รับความสนใจในฐานะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกการสื่อสารในสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การสวมบทบาทต่าง ๆ และการรับข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการ

สื่อสารในหลายมิติ ทั้งด้านความมั่นใจ การเลือกใช้กลยุทธ์ และการวางแผนการพูด (Bandura, 1977 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับ Littlewood (2002 : 85-87) ที่ได้กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการสร้างเทคนิคที่ดีในการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกฝนในการสื่อสาร ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนและสะท้อนผลการสื่อสารในสถานการณ์เสมือนจริง ช่วยสร้างประสบการณ์ตรง กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และพัฒนาความมั่นใจในตนเอง โดยวิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร และเรียนรู้ทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวเข้าสู่การปฏิบัติหน้าที่ครูด้วยความมั่นใจและมีศักยภาพอย่างรอบด้าน

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเสริมสร้างทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกิจกรรมเสริมทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ การพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู และยกระดับสมรรถนะของครูในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

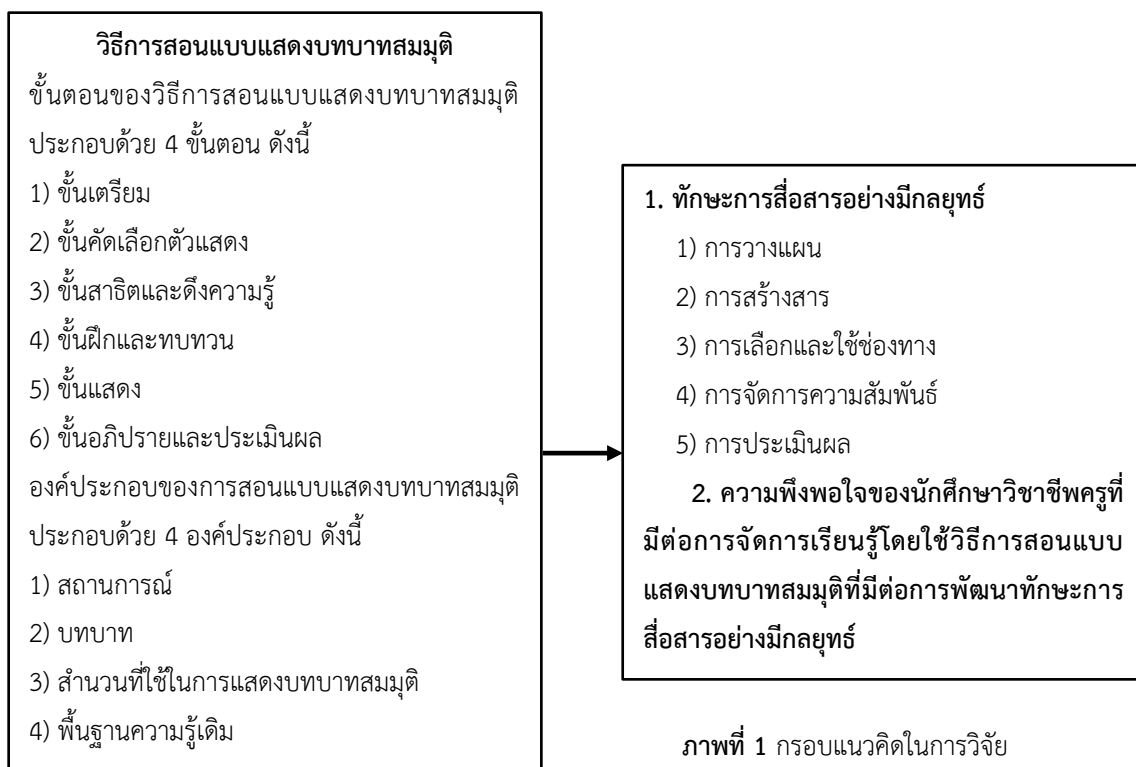
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

ตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ
2. ตัวแปรตาม คือ ทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ 2) แบบวัดทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ จำนวน 3 แผน ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และในภาพรวมค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่า 0.84 ซึ่งถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับรายการประเมิน จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ จำนวน 30 ข้อ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาจุดบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ทดลอง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาในข้อคำถาม และความเหมาะสมของรูปแบบแบบสอบถาม จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มที่ศึกษา และระดับความพึงพอใจ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ โดยการทดสอบค่าที (Paired Sample t-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธี						
การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	30	10.27	3.23		
หลังเรียน	30	30	19.97	3.63	20.63*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ พบว่า คะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.23 และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.63 และผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที พบว่า ค่า t เท่ากับ 20.63* และค่า p = 0.00 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		แปลความ
		$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านครูผู้สอน				
1.1	ผู้สอนมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน	4.90	0.30	มากที่สุด
1.2	ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถและแม่นยำในเนื้อหาที่สอน	4.87	0.34	มากที่สุด
1.3	ผู้สอนสามารถตอบข้อซักถามหรือปัญหาของผู้เรียนได้ชัดเจน	4.93	0.25	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.90	0.89	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
2.1	กิจกรรมมีขั้นตอนเรียงลำดับจากง่ายไปยาก	4.90	0.30	มากที่สุด
2.2	กิจกรรมช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์	4.93	0.25	มากที่สุด
2.3	กิจกรรมช่วยให้นักศึกษาสื่อสารได้ดีขึ้น	4.90	0.30	มากที่สุด

2.4	รู้สึกมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้นเมื่อใช้บทบาทสมมุติ	4.97	0.18	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.93	0.26	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการสอน				
3.1	สื่อการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์	0.98	0.98	มากที่สุด
3.2	สื่อการสอนมีความทันสมัยและหลากหลาย	4.87	0.34	มากที่สุด
3.3	สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.90	0.30	มากที่สุด
3.4	สื่อการสอนมีความน่าสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.87	0.34	มากที่สุด
4. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้				
4.1	บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการมีส่วนร่วมและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.83	0.37	มากที่สุด
4.2	ผู้สอนให้กำลังใจและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.93	0.25	มากที่สุด
4.3	ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและเปิดโอกาสให้คุณแสดงบทบาทสมมุติอย่างเต็มที่	4.83	0.37	มากที่สุด
4.4	บรรยากาศในชั้นเรียนช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความมั่นใจในการสื่อสาร	4.80	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.85	0.38	มากที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล				
5.1	มีการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะตรงตามสภาพความเป็นจริง	4.80	0.40	มากที่สุด
5.2	มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้เรียน	4.77	0.42	มากที่สุด
5.3	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความชัดเจนและยุติธรรม	4.83	0.37	มากที่สุด
5.4	ใช้เทคนิคการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย	4.53	0.76	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.73	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทุกด้าน		4.85	0.24	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 โดยเมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 ด้านผู้สอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 0.89 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 ด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 และด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ มีคะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ (วิชนะ กระจำจงบ, 2563 : 3) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพหลังการเรียน บทเรียน ภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติเพิ่มสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการสื่อสาร ซึ่งผู้สอนออกแบบสถานการณ์สมมติให้มีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความรู้สึกร่วม มีความกล้าแสดงออก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Joyce, Weil and Calhoun, 2015 : 35) ที่ระบุว่า การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติช่วยสร้างสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงความเป็นจริง ผู้เรียนจึงได้ฝึกฝนการวิเคราะห์ วางแผน และเลือกกลยุทธ์การสื่อสารที่เหมาะสมในบริบทต่าง ๆ และสอดคล้องกับ (ทิตนา ขมมณี, 2554 : 225–227) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะเป็นข้อมูลจากผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ (Killen, 2007 : 59) ที่ได้กล่าวว่า การทำกิจกรรมบทบาทสมมติจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทดลองสื่อสารด้วยบรรยากาศที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม และช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้การสื่อสารได้โดยปราศจากความเคอะเขิน การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติจึงช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การตัดสินใจและความมั่นใจในการสื่อสาร และสอดคล้องกับ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553 : 88) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ ผู้สอนจะได้ใช้การแสดงออกทั้งด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระและบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้คะแนนทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ซึ่งสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ เนื่องจากผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองใช้กลยุทธ์การสื่อสารหลากหลายรูปแบบ ฝึกฝนในสถานการณ์ใกล้เคียงจริง และรับข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งด้านที่มากที่สุดลำดับที่ 1 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย สอดคล้องกับแนวคิด (Bandura, 1977 : 22) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริงและการเลียนแบบพฤติกรรมในสถานการณ์สมมติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ (Self-efficacy) สอดคล้องกับ (สุนทร สนิธพานนท์ และคณะ, 2562 : 130) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการแสดงบทบาทสมมติ ทำให้บทเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เข้า

ความสนใจและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความสามารถ ลำดับที่ 2 คือ ด้านผู้สอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุดคือ ผู้สอนสามารถตอบข้อซักถาม หรือปัญหาของผู้เรียนได้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้สามารถตอบข้อสงสัยอย่างชัดเจน ช่วยสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ (Joyce, Weil and Calhoun, 2015 : 41) ที่อธิบายว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและสร้างแรงจูงใจ รวมถึงการส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนที่สามารถชี้แนะและเสริมแรงเชิงบวก จะช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจและพึงพอใจต่อการเรียนรู้อย่างยิ่ง ลำดับที่ 3 คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากจากผู้สอนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนที่สนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Killen, 2007 : 57) ที่ระบุว่า การที่ผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน อาจช่วยลดความตึงเครียด เพิ่มความกล้าแสดงออก และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งบรรยากาศที่เป็นมิตรและผ่อนคลายมีผลต่อความพร้อมของผู้เรียนในการรับข้อมูลใหม่ และส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้เรียน ซึ่งให้เห็นว่าบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรู้สึกปลอดภัยในห้องเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ กล้าคิด กล้าแสดงออก และเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนด้านการวัดและประเมินผลเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเกิดจากการประเมินเน้นเพียงการสังเกตหรือการให้คะแนนแบบทั่วไป อาจไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้เรียน และผู้เรียนอาจยังไม่เข้าใจเกณฑ์การประเมินผลอย่างชัดเจน หากมีการปรับปรุงรูปแบบการประเมินผลจึงควรมีความยืดหยุ่น ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติจริง และทักษะการสื่อสาร เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถปรับใช้กลยุทธ์การสื่อสารได้อย่างเหมาะสมตามบริบท ซึ่งการฝึกปฏิบัติในบทบาทต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดความประหม่า และเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รวมถึงทักษะการโต้ตอบที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ บทบาทของผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนสถานการณ์ให้เหมาะสม ชี้แนะแนวทางการสื่อสารที่ถูกต้อง และให้ข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากประสิทธิภาพของวิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้สอนควรใช้สถานการณ์แสดงบทบาทสมมติที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของนักศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้กับบริบทการใช้จริง ทำให้นักศึกษามองเห็นความสำคัญของทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ในวิชาชีพครู และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อปฏิบัติงานจริง เพราะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือข้อจำกัดของเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผ่อนคลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจภายใน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนได้รอบด้าน และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกของนักศึกษา ทั้งนี้ควรศึกษาผลการใช้วิธีการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติเปรียบเทียบกับวิธีการสอนอื่น เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน หรือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแต่ละรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง

- ชลาลัย ประสมทรัพย์. (2560). การใช้ภาษาและการฟังที่ไม่เหมาะสมในการสื่อสารระหว่างบุคคล. วารสารนิเทศศาสตร์ศึกษา, 10(2), 45–60.
- ทีศนา แคมมณี. (2554). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล ศรีสวัสดิ์. (2563). การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมพันธภาพในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการ.
- วัชนะ กระจำจอบ. (2563). ประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการงานอาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิ. สยามกัมมาจล.
- ศิริรัตน์ ชัยมงคล. (2559). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาติกิจยรรยง. (2561). กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาร์ทไลฟ์.
- สุคนธ์ สีนพานนท์ และคณะ. (2562). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). เทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการ.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Joyce, B., M. Weil and E. Calhoun. (2015). *Models of Teaching (9th ed)*. Boston: Pearson Education.
- Killen, R. (2007). *Effective teaching strategies: Lessons from research and practice (4th ed)*. South Melbourne, VIC: Cengage Learning.
- Littlewood, W. (2002). *Communicative language teaching*. United Kingdom: Cambridge University Press.